

2. Волкова Н. П. Педагогіка : [посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Н. П. Волкова. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2001. – 576 с.
3. Гуляев М. Д. Инновации и технологии непрерывного физкультурного образования в условиях региона : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / М. Д. Гуляев. – М., 2002. – 28 с.
4. Энциклопедия профессионального образования : в 3 т. // под ред. С. Я. Батышева. – Т. 1. – М. : АПО, 1998. – 568 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2-4.
6. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М. : Советская Энциклопедия, 1964. – 900 с.
7. Розин В. М. Философия образования : учебное пособие / В. М. Розин, С. К. Булдаков. – Кострома : КГУ, 1999. – 284 с.
8. Социологический энциклопедический словарь : на русском, английском, французском и чешском языках / [редактор-координатор – академик РАН Г. В. Осипов]. – М. : ИНФРА-М-НОРМА, 1998. – 488 с.
9. Тютюков В. Г. Дидактико-акмеологическое преобразование специального содержания учебного процесса в высшей физкультурной школе / В. Г. Тютюков // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 6. – С. 48-51.
10. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. – Том 2. Методика фізичного виховання різних груп населення / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімп. лит. – ч. 2. – 2008. – 368 с.

АТАМАСЬ О. А. *Понятийный аппарат подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению технологий оздоровительного фитнеса.*

В статье на основе анализа психолого-педагогической литературы проанализированы определения основных понятий, которые характеризуют подготовку будущих учителей физической культуры к внедрению технологий оздоровительного фитнеса.

Ключевые слова: *подготовка, профессиональная готовность, профессиональная подготовка, учителя физической культуры, технология, технология оздоровительного фитнеса.*

ATAMAS O. A. *Concept vehicle of preparation of future teachers of physical culture to introduction of technologies of health fitness.*

The definitions of the main notions which characterize the training of the future physical culture teachers for the application of the health fitness technologies are analyzed on the basis of the psychological and pedagogical literature.

Keywords: *preparation, professional readiness, professional preparation, teachers of physical culture, technology, technologies of health fitness.*

**Бондар Л. А.
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ “Криворізький національний університет”**

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема якості інформаційно-методичного забезпечення самостійної роботи як важливої складової професійної підготовки студентів-філологів в умовах кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу у вишій.

Ключові слова: інформаційно-методичне забезпечення, професійні компетенції, самостійна робота.

Етап розвитку національної вищої освіти характеризується модернізацією навчального процесу в контексті вимог Болонської декларації, яка передбачає значне збільшення обсягу самостійної роботи студента. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, визначається навчальним планом і знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 від загального обсягу дисциплін [8, с. 63-64]. Саме тому головним завданням вищої школи поряд із задоволенням потреб особи в інтелектуальному, культурному й моральному розвитку є оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами *самостійної навчальної роботи*.

Ще свого часу німецький педагог А. Дістервег зазначив, що розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані або повідомлені. Усяк, хто бажає до них прилучитися, повинен досягнути цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням [4, с. 161].

На жаль, й донині у традиційній лекційно-семінарській системі навчання провідна активність залишається за викладачем вишу фактично у всіх видах занять, він виступає головним чином у ролі ретранслятора та контролера знань.

А. Алексюк у монографії “Педагогіка вищої освіти України” визначив труднощі, пов’язані з організацією, керівництвом і контролем самостійної роботи студентів під час аудиторних та позааудиторних занять за традиційної лекційно-семінарської системи навчання. Це, зокрема:

- несформованість умінь та навичок самостійної роботи у деяких студентів;
- відсутність у певної частини студентів мотивації до систематичного здобування знань;
- недостатня сформованість пізнавальних інтересів у частини студентів;
- перевантаженість студентів обов’язковими аудиторними заняттями, що унеможлиблюють організацію ефективної самостійної роботи [1, с. 123].

На основі діагностування можливостей студентів організувати вдома самостійну роботу без втручання викладача нами виокремлено основні рівні готовності майбутніх філологів до самостійної роботи в позааудиторний час.

Активний, або творчий, рівень. Студенти вміють визначати основну проблему дослідження, бачать шляхи досягнення кінцевого результату, здійснюють вибір необхідних засобів його реалізації, застосовують логічні прийоми мислення (аналіз, синтез, аналогія) для досягнення результату.

Зразково-конструктивний рівень. Студенти бачать стратегію виконання завдання, виділяють головне в текстах наукової та навчальної літератури, встановлюють суттєві зв’язки між явищами, об’єктами, що вивчаються, однак не бачать різних варіантів вирішення означеної проблеми, не можуть побудувати моделі проблеми, мають певні труднощі у

визначенні мети і стратегії виконання завдання, не можуть повною мірою самі витримати логіку побудови дослідження теми, хоча вміють виділити головне, суттєве.

Репродуктивний рівень. Студенти обмежені у визначенні стратегії і тактики виконання запропонованого завдання. Не вміють самі виділяти основні ознаки, важко даються висновки, пропозиції і, як правило, це потребує допомоги викладача. Незнання форми і методів виконання роботи призводить до копіювальних дій у виконанні завдання.

Як свідчать результати проведених досліджень, 49% опитаних становлять студенти-першокурсники, які мають *репродуктивний рівень* сформованості вмінь самостійно виконувати запропоновані викладачем завдання. За таких умов типовою є організація навчально-виховного процесу у вишах на основі традиційних, уже відомих типів завдань із певним обґрунтуванням етапів і технологій їх виконання. Вмотивованість до самостійної роботи у таких студентів досить низька, що, в свою чергу, обумовлює інформаційно-методичне спрямування самостійної роботи та пасивність таких студентів як учасників навчально-пізнавального процесу. 30% студентів виявили *зразково-конструктивний рівень* сформованості вмінь самостійно виконувати завдання, запропоновані викладачем. Для таких студентів характерним є розуміння необхідності індивідуальної самостійної роботи в контексті професійного зростання задля здобуття нових знань, умінь, навичок, модернізації й удосконалення знань, умінь, навичок, модернізації й удосконалення наявних інноваційних методик і досвіду відповідно до вимог і потреб суспільства та сучасної освіти й загальноосвітніх навчальних закладів. Третю частину всіх опитаних (21%) за рівнем сформованості вмінь самостійно виконувати запропоновані викладачем завдання визначено як *активний (креативний) рівень*. Характерним для цього рівня є високий ступінь мотивації, рефлексії та глибокі знання, інтелектуально-вольові, психофізичні особливості фахівців, їх готовності до впровадження у курсові, дипломні чи магістерські роботи або творчі проекти сучасних технологій, конструювання власного варіанту визначення й розв'язання поставлених завдань.

Практикою доведено, що обов'язковою умовою ефективної самостійної роботи студентів є постановка питань і завдань, що визначають напрями і характер їх пізнавальної діяльності, які можна згрупувати таким чином:

- питання і завдання, які передбачають відтворення матеріалу;
- питання і завдання, які передбачають трансформаційне відтворення змісту на основі аналізу (визначення головної думки, формування самостійних висновків тощо);
- питання і завдання, які передбачають творчо-пошукову діяльність студента. Такі завдання є важливим засобом вироблення у студентів навичок творчого пошуку, сприяють не тільки конкретизації та закріпленню знань,

здобутих під час аудиторних занять, а й доповнюють і розширюють їх шляхом самостійної роботи.

Зазначимо, що в основу ефективної самостійної роботи студента має бути покладено один із основних дидактичних принципів навчання: принцип формування пізнавального інтересу до навчального предмета, пізнання певних явищ, обґрунтування окремих фактів тощо. При цьому необхідно враховувати індивідуальні особливості, які забезпечують пізнавальну активність: відчуття, сприйняття, уяву, пам'ять, мислення, увагу, тобто психічні процеси, а також і вольові, як цілеспрямованість, наполегливість, дисциплінованість, відповідальність тощо.

Тобто розвиток пізнавальної активності студентів, виховання у них вимогливості до себе, постійне поповнення й удосконалення своїх знань, бажання і потреба творчо працювати є важливим завданням сучасної вищої школи.

Слушною є думка В. Козакова, який стверджує, що тільки ті знання, здобуті власною працею, є міцними, глибокими і дієвими [6, с. 114]. Саме задля стимулювання систематичної, ритмічної самостійної роботи студентів, підвищення об'єктивності оцінки їх навчальних досягнень, визначення рейтингу студента, підтримання здорової конкуренції між студентами у навчанні й розвитку їх творчих здібностей у вищих навчальних закладах України запроваджено кредитно-модульну систему організації навчання [2].

Посилення ролі самостійної роботи студентів в умовах запровадження *Європейської кредитно-трансферної та акумулювальної системи (ECTS)* актуалізує потребу створення належного науково-методичного забезпечення навчального процесу.

З огляду на зазначене, **метою статті** є теоретичне обґрунтування необхідності вдосконалення змісту та структури інформаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студентів-філологів в умовах сучасної університетської освіти.

Система запропонованих нами навчальних завдань для створення інформаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студентів-філологів, спрямована на реалізацію дидактичних функцій: навчальної; виховної; корекційної; розвивальної.

Навчальна функція системи завдань реалізується за рахунок того, що, виконуючи завдання, студенти повторюють, систематизують, уточнюють матеріал, збагачують своє уявлення про нього. *Виховна функція* системи завдань передбачає формування наукового світогляду студентів, відповідального ставлення до природи, мотивації здорового способу життя. *Діагностувальна функція* системи завдань полягає у встановленні рівня навчальних досягнень студентів. *Розвивальна функція* системи завдань виявляється в тому, що під їхнім впливом удосконалюються психічні процеси та особистісні можливості студентів: самостійність, увага, пам'ять, мислення.

Під час розробки змісту навчальних завдань ми дотримувались таких дидактичних вимог:

- науковість, що базується на відповідності даним сучасної науки;
- доцільність, що відповідає цілям навчання;
- доступність (посильність), що ґрунтується на врахуванні рівня підготовки студентів, їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- цілеспрямованість, що сприяє досягненню певних цілей – засвоєння певних знань, формування вмінь і навичок;
- різнорівневість (за характером складності: від репродуктивних до продуктивних);
- послідовність, яка відображається у тому, що розв'язання кожного попереднього завдання готує до розв'язання наступного, в якому враховується відпрацьований у попередніх завданнях матеріал.

Нами враховано, що інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів-філологів підпорядковується змістовим та навчальним модулям кожної мовознавчої дисципліни. Саме тому до кожного модуля розроблено систему завдань, основою для її створення є методичний аналіз конкретної теми, який складається з таких послідовних етапів:

- 1) визначення ролі та місця розв'язання завдань у сукупності застосованих методів під час вивчення теми;
- 2) поділ навчального матеріалу на самостійні за змістом частини – елементи знань та вмінь;
- 3) виявлення функціональних зв'язків і відношень між елементами знань і виділення з них тих, які розкриваються в ході вирішення відповідних завдань;
- 4) визначення обсягу і характеру практичних умінь та навичок, набутих студентами розв'язання завдань.

У побудові системи завдань закладені й методичні прийоми її застосування в навчальному процесі. Покажемо це на прикладі розробленого співробітниками нашої кафедри навчально-методичного посібника “Практикум культури мовлення”, побудованого з урахуванням завдань зазначеної дисципліни, передбачених навчальною програмою для студентів відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

До кожної теми модуля розроблено рубрики: “Самостійна робота над теоретичним блоком”, “Дослідження-переклад”, “Дослідження-моделювання”, “Дослідження-зіставлення”, “Дослідження-відновлення”, “Орфоепічний тренінг”, “Самостійна робота з інформаційними джерелами”, “Самостійна робота з термінами”, “Лабораторний практикум”, “Перевірте свої знання”. Завдання рубрики “Самостійна робота з інформаційними джерелами” мають велике значення для формування і розвитку навичок самостійної роботи з джерелами інформації, без якої неможливе систематичне поповнення знань. Опрацювавши навчальний матеріал підручника, студент зможе виконати завдання на складання схем і таблиць. Ці завдання відіграють важливу роль у формуванні наукових понять. Адже відомо, що саме у схемах і таблицях

компактно викладається великий обсяг інформації. Для того щоб скласти схему або таблицю, необхідно з навчального матеріалу виділити найсуттєвіше, що сприяє формуванню понять. Таким чином, головна ідея схем і таблиць посібника – сконцентрувати зміст навчального матеріалу навколо провідних наукових понять. Істотну роль у формуванні наукових понять відіграє робота над засвоєнням мови науки – термінології. Однак засвоєння термінів може викликати труднощі, пов'язані, насамперед, з тим, що вони, як правило, грецького чи латинського походження, а без знань цих мов вони залишаються тільки словесними оболонками, які ні про що не говорять. Без спеціальної роботи терміни залишаються словами незнайомої мови і важкими для запам'ятовування. Кращому розумінню терміна сприяють знання про його походження (етимологію) і смислове значення (семантику). У рубриці “Самостійна робота з термінами” запропоновано завдання, які передбачають знання про походження (етимологію) мовознавчих термінів. Завдання у рубриці “Дослідження – переклад” передбачають переклад з англійської мови на українську чи навпаки низки пропонованих слів, словосполучень, речень, текстів із відповідними граматичними завданнями; визначення спільного й відмінного в обох мовах; широким компаративним аналізом мовних одиниць із формуванням відповідних висновків.

Кожен з блоків навчального посібника містить наскрізні структурні компоненти:

- I. Завдання для самостійної роботи.
- II. Блок. Орфоепічний тренінг.
- III. Самостійна робота № 2.
- IV. Тема. Класифікація помилок усного мовлення. Соціолінгвістичні передумови розвитку техніки мовлення особистості.
- V. План.
 1. Класифікація помилок. Помилки в усному мовленні. Місце орфоепії (фонетики) в мовному просторі особистості.
 2. Основні фактори, що впливають на вимову мовця (внутрішні/зовнішні).
 3. Мовлення дикторів радіо і телебачення. Мова ЗМІ. Мовний рейтинг.
 4. Джерела літературного мовлення.
- VI. Практичні завдання.
- VII. Завдання для бесіди.
- VIII. Методичні рекомендації.
- X. Література.

Важливим підходом під час розроблення системи завдань є урахування, щоб завдання кожної рубрик не були замкнуті в собі, а мали й інші рубрики. Це означає, що, формуючи основні елементи знань з певної теми, завдання рубрик орієнтовані на пропедевтику тих знань, які знайдуть своє втілення в інших темах. Наскрізною лінією через усю систему завдань рубрик проходять завдання проблемного та творчого типу, спрямовані на

підвищення культури фахового мислення.

У рубриці “Лабораторний практикум” вміщено інструкції до виконання практичних і лабораторних робіт. Крім того, під час виконання лабораторних робіт у студентів формуються вміння та навички, що також позитивно відбивається на формуванні та розвитку культури мовлення.

У рубриці “Перевірте свої знання” подано завдання різних рівнів складності з метою письмової та усної перевірки знань. Відкриті запитання, диктанти, тестові завдання тощо спрямовані на виявлення умінь студентів самостійно порівнювати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Застосування різноманітних завдань забезпечує перехід з одного виду діяльності на інший, що, в свою чергу, дає змогу формувати у студентів професійні компетенції, переходити від продуктивного до зразково-конструктивного та креативного (творчого) рівнів.

Досвід упровадження пропонованого навчально-методичного посібника у систему організації самостійної роботи студентів ще незначний, однак уже дає підстави для висновку, що він:

- активізує систематичну самостійну роботу студентів упродовж семестру (навчального року);
- сприяє формуванню глибоких та міцних знань, що забезпечує об'єктивне підвищення навчальних досягнень студентів;
- забезпечує повну відкритість в оцінюванні навчальної роботи;
- дає змогу кожному студентові підвищити свій рейтинг шляхом поглибленого опрацювання того чи іншого модуля;
- розвиває самостійність, відповідальність, творчість та особистісну зацікавленість студентів.

Перспективним аспектом досліджуваної проблеми вбачаємо розроблення сучасного інформаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студентів на електронних носіях, що уможлиблює інтенсифікацію й оптимізацію їхньої самоосвітньої діяльності, забезпечення зворотного зв'язку між учасниками педагогічного процесу в дистанційному режимі, а також широке задіяння інтернет-ресурсу.

Використана література:

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навчальний посібник / за ред. В. Г. Кременя ; авторський колектив : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.]. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. *Дистервег А. В.* Избранные педагогические сочинения / сост. В. А. Ротенберг / общая ред. Е. Н. Мединского. – М. : Педагогика, 1956. – 362 с.
5. *Ильясов И. И.* Основы организации учебной деятельности и самостоятельной работы студентов / И. И. Ильясов, В. Я. Ляудис. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 198 с.

6. Казаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебное пособие / В. А. Казаков. – К. : Вища школа, 1990. – 248 с.
7. Красюк Ю. П. Базові компоненти модульно-рейтингової системи навчання / Ю. П. Красюк, Л. М. Петренко // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 2-4 лют. 2005 р. – К. : КНЕУ, 2005. – Т. 1. – С. 138.
8. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали. Травень – грудень 2004 р. – Ч. 2 / упор. : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук [та ін.]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 202 с.
9. Педагогика и психология высшей школы: Серия “Учебники. Учебные пособия”. – Ростов-на-Дону : “Феникс”, 1998. – С. 102-103.
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студ. пед. факульт. / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.
11. Сисоєва С. О. Інформаційна компетентність фахівця : навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоєва, Н. В. Баловсяк. – Чернівці : Технодрук, 2006. – 208 с.

БОНДАРЬ Л. А. Информационно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов-филологов в условиях современного университетского образования.

В статье рассматривается проблема качества информационно-методического обеспечения самостоятельной работы как важной составляющей профессиональной подготовки студентов-филологов в условиях кредитно-модульной системы организации учебно-воспитательного процесса в вузе.

Ключевые слова: *информационно-методическое обеспечение, профессиональные компетенции, самостоятельная работа.*

BONDAR L. A. Informational and methodological support for independent work as an important component of the professional training the students-philologists in a credit-modular system of organizing the educational process at the university.

The problem of quality of informational and methodological support for independent work as an important component of the professional training the students-philologists in a credit-modular system of organizing the educational process at the university is considered in this article.

Keywords: *information and methodological support, professional competence, independent work.*

**Волинець Ю. О.
Київський університет імені Бориса Грінченка**

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкриваються теоретичні основи формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; визначаються зміст і сутність базових понять.

Ключові слова: *дослідницька діяльність; сутнісні характеристики готовності; структура і компоненти готовності студентів до дослідницької діяльності.*

Розбудова незалежної України потребує змін у системі освіти з метою відтворення інтелектуального потенціалу суспільства, що зумовлюють потребу відповідної кадрової підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів.